

Artskyddsutredning inför detaljplaneläggning, Sunne kommun, 2018

Artskyddsutredning Torvnäs gällande:

- ***Buskskvätta***
- ***Gulsparv***
- ***Rosenfink***
- ***Stare***
- ***Sånglärka***
- ***Sävspurv***

2018-02-20

Sandra Nilsson, Marcus Arnesson

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund	4
Beskrivning och bedömning för respektive art.....	8
Buskskvätta	9
Gulsparv	9
Rosenfink.....	10
Stare	11
Sånglärka	11
Sävspurv	12
Lokal bevarandestatus	13
Påverkansbedömning.....	19
Buskskvätta	19
Gulsparv	20
Rosenfink.....	20
Stare	21
Sånglärka	21
Sävspurv	21
Slutsats	22
Referenser.....	22

Beställare: Sunne kommun

Projekt nr: 18027

Genomförande konsult: Ecocom AB

Rapport: Sandra Nilsson & Marcus Arnesson

Kvalitetsgranskning: Marcus Arnesson

Fotograf: Fredrik Litsgård

Inledning

Föreliggande rapport gällande bedömning av arter som skyddas enligt artskyddsförordningen är framtagen av Ecom AB 2016 på uppdrag av Sunne kommun.

Sunne kommun har tagit fram en fram en detaljplan (Torvnäs 1:11 m.fl. 2017) inför byggnation av bostäder och eventuellt gruppboende i närheten av tätorten Sunne. År 2016 utförde Ecom en fågel- och naturvärdesinventering för att ge bakgrund till natur- och artvärden i området till detaljplanen. Efter Länsstyrelsen i Värmlands län granskning av detaljplan enligt 5 kap. 18 § plan- och bygglagen (PBL 2010:900) har ett granskningsyttrande lämnats med krav på utredning av arter som skyddas enligt artskyddsförordningen.

Det område som omfattades av fågel- och naturvärdesinventeringen 2016 var ca 32 ha stort och låg i direkt anslutning till tätorten (se figur 1). Detaljplanen omfattar i dagsläget ett mindre område (figur 2) än vad som inventerades 2016.

Figur 1. Utredningsområdet vid inventeringen 2016.

Figur 2. Området som omfattas av detaljplanen upprättad av Sunne kommun (2017).

Bakgrund

Inför upprättande av detaljplan Tovnäs 1:11 m.fl. av Sunne kommun, utförde Ecom AB 2016 en fågel- och naturvärdesinventering. Vid inventeringen påträffades 6 arter vilka omfattas av artskyddsförordningen (tabell 1) och Länsstyrelsen Värmland har ställt krav på en utredning för att besvara följande frågor:

- Hur ser den lokala bevarandestatusen ut för nämnda arter (tabell 1) och kommer planen påverka statusen negativt?
- Hur påverkas arternas gynnsamma bevarandestatus?

- Hur påverkas habitatens kontinuerliga ekologiska funktion?

Tabell 1. Arter funna vid fågel- och naturvärdesinventering utförd av Ecocom 2016 vilka omfattas av artskyddsförordningen 4 § samt är rödlistade.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	§ i AF	Rödlistad 2015
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	4	NT
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	4	VU
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	4	VU
Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	4	VU
Sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	4	NT
Sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	4	VU

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen har sitt ursprung i EU:s fågeldirektiv samt art- och habitatdirektiv, vilkas bestämmelser har inarbetats i svensk lagstiftning genom 7 och 8 kap. miljöbalken, förordningen om områdesskydd samt artskyddsförordningen.

Direktivens övergripande syfte är att bibehålla och säkra den biologiska mångfalden genom att bevara eller återställa gynnsam bevarandestatus (det vill säga bevara livskraftiga populationer), samt att bevara naturligt förekommande livsmiljöer för de arter och miljöer som finns listade i direktivets bilagor, (Naturvårdsverket 2009).

Bedömningen av en arts bevarandestatus baseras på fyra olika faktorer: antal individer och trend, utbredning, kvalitet i miljön och framtidsutsikter. För att en art ska anses ha gynnsam bevarandestatus ska samtliga faktorer vara tillräckligt uppfyllda i enlighet med framtagna referensvärden (Naturvårdsverket 2016a). Vidare bedöms artens bevarandestatus på olika geografiska nivåer (bl.a. lokal och nationell) samt på biogeografiska nivåer, som baseras på en regionindelning inom EU: kontinental, boreal, alpin, baltisk och atlantisk. Värmland ingår i den boreala regionen (Naturvårdsverket 2017).

Fridlysning av arter som bedöms vara hotade, sällsynta eller utsatta för omfattande insamling av något slag, är en del i arbetet med att bevara och främja olika arters bevarandestatus. Bestämmelser om fridlysning finns i artskyddsförordningens 4–9 §.

De arter som identifierats vid Torvnäs/Solbacka och som är föremål för föreliggande utredning omfattas av artskyddsförordningens 4 § (tabell 1 och figur 3). Nedan följer en kort redogörelse av paragrafernas bestämmelser.

Den 4 § omfattar alla vilda fåglar samt andra vilda arter av djur som anges bilaga 1 i artskyddsförordningen och har markerats med bokstäverna N (= Arten kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet) eller n (= arten kräver noggrant skydd enligt nationell svensk bedömning). Även om alla fågelarter omfattas av bestämmelserna i 4 § bör enligt Naturvårdsverkets handbok för artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009) arter som omfattas av fågeldirektivets bilaga 1 samt arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet.

För de djurarter som omfattas av 4 § är det förbjudet att: 1. Avsiktligt fånga eller döda. 2. Avsiktligt störa. Särskilt under djurens parrings-, uppfödning, övervintrings- och flyttperioder. 3. Avsiktligt förstöra eller samla in ägg. 4. Skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Det är förbjudet att döda även enstaka exemplar av de skyddade djurarterna när syftet är att just döda dem. I fråga om en verksamhet där syftet uppenbart är ett annat än att döda är

det rimligt att det krävs en risk för en påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området för att utlösa förbudet, särskilt i fråga om fåglar (Naturvårdsverket 2016b).

Figur 3. Förekomst av rödlistade arter funna vid revirkarteringen 2016.

Begreppet gynnsam bevarandestatus

Gynnsam bevarandestatus är ett centralt begrepp i Natura 2000. Bevarandestatusen kan gälla en art eller en naturtyp. I 16 § förordning om områdesskydd (1998:1252) definieras bevarandestatus som summan av de faktorer som påverkar en livsmiljö och dess typiska arter och som på lång sikt kan påverka dessas naturliga utbredning, struktur och funktion samt de typiska arternas överlevnad på lång sikt. Vidare definieras även bevarandestatusen som summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer.

Bevarandestatus kan bedömas med avseende på olika rumsliga skalor, t ex lokalt som i ett system av dammar med förekomst av större vattensalamander, eller i en hel biogeografisk region. I föreliggande rapport innebär *lokalt* den aktuella populationen i Värmland, om inte något annat anges.

En arts bevarandestatus anses vara gynnsam när:

1. uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö,

2. artens naturliga eller hävdbeingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid
3. det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

Revirkartering vid Torvnäs

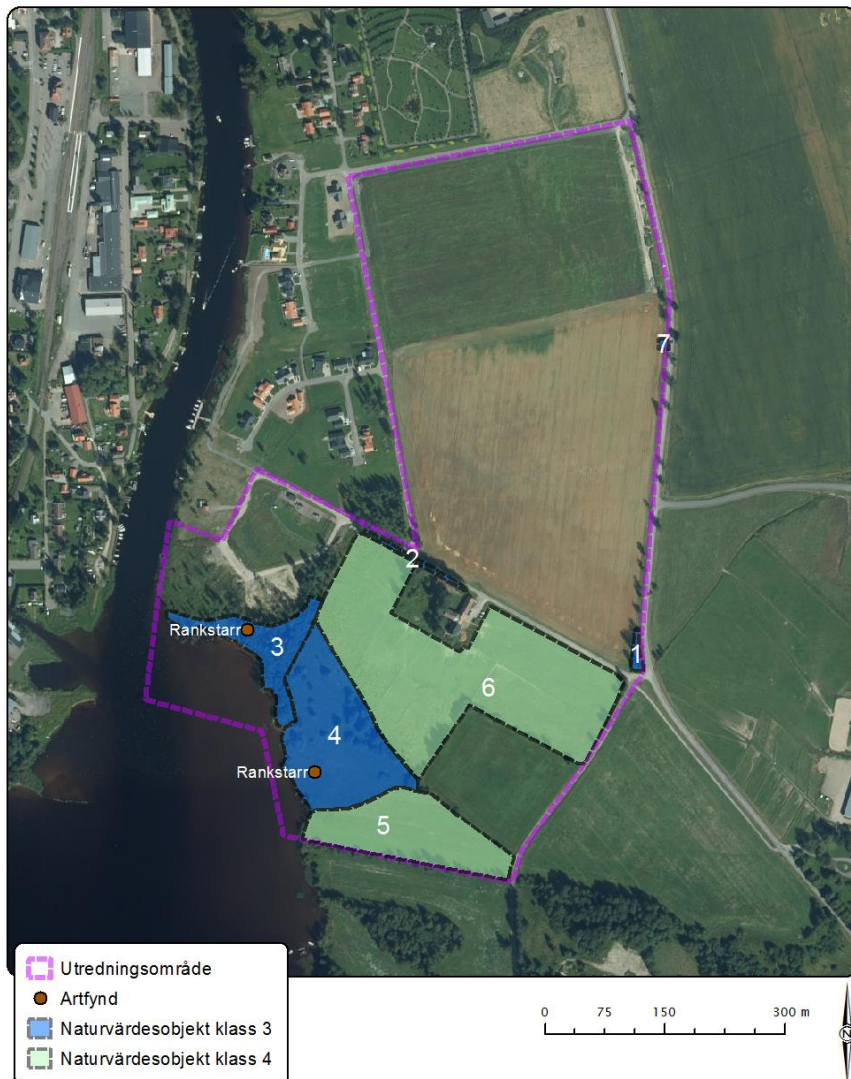
Fågelinventering utfördes av Ecocom AB i maj och juni 2016 som en revirkartering i hela inventeringsområdet. Det framgick att 27 arter häckar inom utredningsområdet eller i anslutning till detta. Utöver de sex listade arterna i tabell 1 noterades även gräshoppsångare som häckande inom utredningsområdet. Arten var tidigare rödlistad och bör betraktas med naturvårdsintresse då den har begränsad förekomst och är knuten till frodiga fuktmarker. Någon lokalt häckande art som omfattas av bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv noterades inte under inventeringen. För mer information se ” Inventering av naturvärden och fåglar vid Torvnäs/Solbacka i Sunne kommun” (Ecocom 2016).

Naturvärdesinventering vid Torvnäs

I inventeringsområdet utfördes 2016 en naturvärdesinventering av Ecocom AB enligt svensk standard för naturvärdesinventering (SS 199000:2014). Inom området identifierades dock inte några höga naturvärden, men tre mindre trädmiljöer i anslutning till områdets alléer samt en sjönära lövsumpskog och en högorrtsäng bedömdes ha påtagligt naturvärde (klass 3). Övriga naturvärdesobjekt utgörs av betesmarker och en äng med visst naturvärde (Klass 4; Ecocom 2016). För resultat se figur 4.

Utredningsområdet gränsar till Mellan-Fryken. De strandnära delarna av området beskrivs utgöras av lövsumpskog, halvöppen våtmark samt hävdad gräsmark. Åt öster stiger marken och runt gården Solbacka finns öppna betesmarker som hävdas med hästar samt mindre trädmiljöer i form av alléer och trädrader. Utredningsområdets norra del domineras helt av odlingsmark med avsaknad av strukturer. Längs den väg som avgränsar området åt öster finns dock en lång allé som till största del består av nyplanterade träd. Omgivningarna präglas av odlade fält men även av närheten till tätorten Sunne. Gården Solbacka är obebodd, men ladugården används för ridhästar.

Rekommendationer från naturvärdesinventeringen (2016) anger att det inför framtida exploatering av området bedöms som prioriterat att bevara viktiga strukturer i naturvärdesobjekten med påtagligt naturvärde (klass 3). För naturvärdesobjekten 3 och 4 innebär detta att kontakten med Mellan-Fryken bevaras samt att övergången från slutet lövsumpskog, halvöppen brynsmiljö till öppen högorrtsäng bibehålls. Det är också positivt om täta buskage, gamla träd och döda träd kan sparas. Död ved får gärna tillföras området liksom fågelholkar. Att avlåta en mindre del av naturvärdesobjekt 4 för byggnation av damm för dagvatten behöver inte innebära någon uppenbar negativ påverkan på områdets fågelfauna om detta genomförs på ett genomtänkt sätt. Ett alternativ skulle kunna vara att använda naturvärdesobjekt 4 som en översilningsmark innan vattnet från en eventuell damm når Mellan-Fryken (Ecocom 2016).

Figur 4. Resultat från naturvärdesinventeringen av Ecocom 2016 med identifierade naturvärdesobjekt.

Omgivande landskap

Öster och norr om detaljplaneområdet finns kommunens största sammanhängande odlingslandskap. Odlingsområdet består främst av åkermark, men det förekommer även betesmarker. I direkt anslutning till den östra gränsen av detaljplaneområdet finns ett ridhus med flera betesmarker som hävdas av hästar. Söder om detaljplaneområdet ligger Mellan-Fryken, och åt väster tar bebyggelsen i Sunne tätort vid.

Beskrivning och bedömning för respektive art

Inledningsvis ges i det följande en kort beskrivning av respektive arts ekologi samt förekomst i det aktuella området och detaljplaneområdet. Därefter görs en övergripande bedömning av respektive arts lokala bevarandestatus inom Sunne kommun utifrån datamaterial och intervjuer och avslutningsvis görs en påverkansbedömning av hur den planerade byggnationen inom detaljplanen kommer att påverka bevarandestatusen på de rödlistade fågelarterna som identifierats under naturvärdesinventeringen av Ecocom 2016 (se tabell 1).

Buskskvätta

Ekologi

Buskskvätta häckar på olika typer av öppen mark, såsom odlingsmark, kalhyggen och glest bevuxna myrar. Karaktärsdrag för lämpliga biotoper är glest eller utan trädskikt, tät vegetation så att boet skyddas samt mellanliggande lägre vegetation för födosök. God tillgång på låga utkiksposter för sång och födosökande är mycket viktigt. Buskskvätta är en insektsätare. Boet anläggs i tät vegetation på marken, ofta i en grästuva, stenmur eller dikesren. Arten är en långflyttare som övervintrar i Afrika söder om Sahara och kommer till Sverige i april-maj och stannar till augusti. I Sverige förekommer buskskvätta allmänt-tämligen allmänt över hela landet, vanligast i jordbrukslandskap i södra och mellersta Sverige och då särskilt i mellanbygd (dock inte de mest intensivt odlade områdena).

Bevarandestatus

Buskskvättan finns i huvudsak i Europa och österut i Ryssland till centrala Sibirien. Arten har minskat i Sverige sedan 1975, med en accelererande takt där det under de senaste tio åren har uppgått till ca 20 %, och liknande minskningar ses i Finland och Danmark (ArtDatabanken 2016a). Buskskvätta kategoriseras som nära hotad på den svenska rödlistan.

Förekomst och habitat i detaljplaneområdet

Vid inventeringen 2016 noterades 4 revir av buskskvätta. Tre par matade ungar, och det bedöms som troligt att boplatserna fanns i buskage i kantzoner vid betesmarkerna runt gården Solbacka alternativt i kanten mot den fuktiga högrötsängen nära Mellan-Fryken. Det fjärde paret noterades födosökande sydväst om gården, men bytestransport till ungar noterades inte. Arten har även rapporterats i området utöver vid inventeringstillfället.

Sammanfattningsvis erbjuder detaljplaneområdet ekologiska funktioner för buskskvätta i form av födosöksområden och boplatsermiljöer. Fodosök sker på de hästbetade öppna markerna samt i högrötsängen nära Mellan-Fryken. Boplatsermiljöer finns i buskrika kantzoner runt betesmarkerna.

Gulsparv

Ekologi

Gulsparv häckar i öppna miljöer med inslag av träd och buskar. Arten förekommer främst i anslutning till jordbruksmarker, men även på bland annat hyggen och i kraftledningsgator. Arten är utbredd i hela landet men mer sparsamt i Norrlands inland. Boet anläggs på marken eller lågt i en buske, ofta vid en stenmur, i ett dike eller ett skogsbryn. De vuxna fåglarna livnar sig på frön och växtdelar, där spannmål är ett viktigt inslag. Ungarna föds upp på insekter, särskilt fjärilar, skalbaggar och steklar.

Bevarandestatus

Gulsparv förekommer i hela Europa förutom i Medelhavsregionen, samt österut till centrala Asien. Den svenska populationen har halverats sedan början av 1980-talet och under perioden 2005–2014 har minskningen varit ca 40 % (ArtDatabanken 2015b). Arten bedöms därför som sårbar på den svenska rödlistan. Arten har även minskat påtagligt i bland annat

Danmark, Norge och Finland. Minskningen beror sannolikt till stor del på förändringar i jordbrukslandskapet och ändrade brukningsmetoder (ArtDatabanken 2015b).

Förekomst och habitat i detaljplaneområdet

Vid inventeringen 2016 bedömdes två revir av gulsparv beröra detaljplaneområdet. Denna bedömning grundades på att adulta fåglar noterades i lämplig biotop. Den ena observationen gjordes i den östra delen av detaljplaneområdet där gamla sälgar står som del av allé, den andra gulsparven sågs vid betesmarken nära gården Solbacka.

Sammanfattningsvis erbjuder detaljplaneområdet ekologiska funktioner för gulsparv i form av födosöksområden och boplatSMiljöer. Fodosök av vegetabilisk föda kan exempelvis ske vid åkerfälten i den norra delen av detaljplaneområdet. Insekter kan arten eftersöka i kantzoner och på betesmarkerna runt gården. BoplatSMiljöer finns i kantzoner med buskar och högvuxen gräs- och örtvegetation över stora delar av detaljplaneområdet.

Rosenfink

Ekologi

Rosenfinken förekommer i större delen av Sverige och häckar regelbundet från Skåne till Jämtland, med mer osäker häckningsstatus i nordligaste Sverige men förekommer i östra Norrland (ArtDatabanken 2015c). Häckningsbiotoperna är komplexa, gärna i tidigt successionsstadium, och varierar i naturtyper från friska till fuktiga marker gärna vid igenväxande strandängar runt sjöar och vid vattendrag. Övriga områden där rosenfinken ofta förekommer är kantzoner mot jordbruksmark med mycket löv, parker och trädgårdar, igenväxande jordbruksmark med mycket buskar, igenväxande lundar och betesmarker med mycket buskar samt på lövrika kalhyggen. Rosenfinken lever främst av löv- och blomknopp, samt av frön från träd och olika örter. Boungharnas basföda utgörs av insekter.

Bevarandestatus

Arten är östlig och har en utbredning från Kamchatka till Västeuropa. I Sverige har arten minskat med 52–76% de senaste 30 åren. I kombination med minskat antal individer/reproduktiva individer samt minskning av lämpliga habitat som tillfälliga igenväxta områden har arten kategoriserat sårbar (VU) på den svenska rödlistan (ArtDatabanken 2015c). Arten har även uppvisat en minskande trend i övriga Europa med 25% minskning i Finland, Norge och Danmark de senaste 10 åren, och i delar av Tyskland och Tjeckien har arten minskat med 40–50% sedan slutet av 1990-talet (ArtDatabanken 2015c).

Förekomst och habitat i detaljplaneområdet

Vid inventeringen 2016 noterades en hane med matpaket i näbben i kanten av den östra hästhagen. Detta visar att ett revir av rosenfink berör detaljplaneområdet och att häckning av arten förekommer i närområdet.

Sammanfattningsvis erbjuder detaljplaneområdet ekologiska funktioner för rosenfink i form av födosöksområden och boplatSMiljöer. Fodosök av vegetabilisk föda kan exempelvis ske på högörtsängen nära Mellan-Fryken samt i närliggande brynmljöer. Insekter kan arten eftersöka i kantzoner och på betesmarkerna runt Solbacka. Lämpliga boplatSMiljöer bedöms framförallt finnas i busk- och trädzonen runt högörtsängen.

Stare

Ekologi

Staren återfinns i Europa och västra Asien, dock ej i fjällkedjor, öken och arktiska miljöer. I södra och mellersta Sverige är stare en av de vanligaste och mest spridda fågelarterna. Arten häckar från Skåne till Norrland men är sällsynt eller saknas i Norrlands inland och fjällkedjan. Häckning förekommer i anslutning till jordbrukslandskap, öppna och kortvuxna gräsytor som vägkanter och gräsmattor, samt övriga öppna ytor. Staren häckar gärna i kortvuxna och öppna gräsmarker där naturbetesmarker är att föredra över kultiverade betesmarker. Man hittar stararna i trädmiljöer som alléer, dungar eller skogsbryn i anslutning till jordbruksmarker, gårdsmiljöer eller parker, och finns lämpliga boplatser återfinns de även i tät skog. Vid födosök kan staren flyga upp till en kilometer ifrån boet. Födan utgörs främst av jordlevande insekter och maskar som eftersöks i exempelvis kultiverade betesmarker eller gräsmattor.

Bevarandestatus

Enligt häckfågeltaxeringar minskade arten med 50% mellan 1975–1998, och mellan ca 1998–2014 minskade beståndet ytterligare med 40–50% (ArtDatabanken 2015d). Stare klassas därför som sårbar på den svenska rödlistan. Arten visade en minskande trend i övriga Europa fram till ca 1995 då populationen har varit mer eller mindre stabil enligt Pan European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS). Beståndet har dock minskat i Finland, Norge och Danmark.

Förekomst och habitat i detaljplaneområdet

Ett revir av stare noterades vid inventeringen av Ecocom 2016. Den äldre björkallén vid gården Solbacka utgör häckningsplats för stare. Här finns flera träd med håligheter.

Sammanfattningsvis erbjuder detaljplaneområdet ekologiska funktioner för stare i form av födosöksområden och boplatsermiljöer. Lämpliga födosöksområden utgörs av de hästbetade markerna runt gården samt periodvis av åkrarna när dessa inte är be vuxna av hög gröda. Lämpliga boplatsermiljöer bedöms framförallt finnas i björkallén vid gården.

Sånglärka

Ekologi

Sånglärka häckar i Sverige framförallt på jordbruksmark, men även öppna mossar, hedar och alvar kan utgöra häckningsmiljöer för arten. Sånglärkan föredrar öppna landskap och undviker kantzoner mot skog och bebyggelse, troligen på grund av en ökad risk för predation av bon i bryn och i närheten av träd och andra utkiksposter. Artens födoval är brett, och utgörs under häckningstid främst av insekter medan födan under resten av året består av frön och andra växtdelar. Sånglärka förekommer allmänt i södra och mellersta Sverige samt i Norrlands kustland, och sparsamt i Norrlands inland. Lärkorna kan, särskilt under milda vintrar, övervintra i södra Sverige, men vanligen flyttar de till västra och sydvästra Europa under vintern.

Bevarandestatus

Sånglärka förekommer från Storbritannien i väster till Kamtjatkahalvön i nordöstra Ryssland, söderut till Medelhavet samt till Skandinavien i norr. Arten är, trots omfattande minskningar, den vanligaste häckfågeln i stora delar av Europas jordbrukslandskap. I Sverige har populationen av sånglärka minskat med ca 60 % under de senaste trettio åren, och ca 15 % de senaste tio åren (ArtDatabanken 2015e). Arten bedöms som nära hotad på den svenska rödlistan.

Förekomst och habitat i detaljplaneområdet

Sånglärka observerades sjungande över åkermarken i den nordöstra delen av detaljplaneområdet. Ett revir av sånglärka bedöms finnas i närområdet.

Sammanfattningsvis erbjuder detaljplaneområdet ekologiska funktioner för sånglärka i form av födosöksområden och boplatSMiljöer. Lämpliga födosöksområden och boplatSområden utgörs av de stora åkerfälten i den norra delen av detaljplaneområdet.

Sånglärka som tillfälligt uppehåller sig på stenvall. Fotot är inte från detaljplaneområdet.

Sävspurv

Ekologi

Sävsparven förekommer i hela Sverige med hög täthet vid de syd- och mellansvenska slättsjöarna. Dock finns de största bestånden i norra Sverige. Häckning förekommer i hela Europa (förutom Island) med olika täthet, men även österut genom norra Asien till Stilla havet vid Sachalin och Japan. Arten häckar i vass och buskar, och boet läggs direkt på mark i skydd av växtlighet eller lågt i buskar. Man hittar inte sävsparven i sluten skog och reviren består mer eller mindre av öppna och våta marker med skydd av videbuskar eller vass. Det förekommer att arten övervintrar i södra Sverige och då i vassar, vegetationsrika våtmarker eller jordbruksmark.

Bevarandestatus

Enligt Svensk fågeltaxering har sävsparven minskat och standardrutterna visar att den har minskat med 35% mellan åren 2000-2014 (ArtDatabanken 2015f). Enligt de fria punkrutterna

har arten minskat $\frac{3}{4}$ sedan 1975. Även i övriga Europa har arten minskat. På grund av att minskningstakten överstiger gränsvärdet klassas arten som sårbar på den svenska rödlistan (ArtDatabanken 2015f).

Förekomst och habitat i detaljplaneområdet

Sävspurv noterades med matpaket i näbben i buskmarken/vassen, vid stranden väster om detaljplaneområdet. Arten bedöms ha ett revir i närområdet.

Sammanfattningsvis erbjuder detaljplaneområdet ekologiska funktioner för sävspurv i form av födosöksområden och boplatstilljöer som inte är av särskilt hög kvalitet. Vid inventeringen 2016 noterades sävspurv väster om detaljplaneområdet, där det längs stranden finns en smal remsa med bladvass som utgör födosöksplats och eventuellt boplatstilljö för sävspurv. Fler lämpliga boplatstilljöer finns på andra sidan Mellan-Fryken, med mer utbredda vassbälten. Med hänsyn tagen till närliggande strandmiljöer bedöms inte detaljplaneområdet utgöra någon särskilt betydelsefull miljö för häckande sävspurv.

Lokal bevarandestatus

Bedömningarna av de aktuella arternas bevarandestatus har genomförts som expertbedömningar utifrån tillgänglig information.

För att få en bild av den lokala bevarandestatusen för de aktuella fågelarterna gjordes ett utdrag från Sunne kommun ur Artportalen år 2000 – 2018. Då datamaterialet var så litet användes samtliga häckningskriterium vid utdraget. För att undvika dubbelräkning av individer som rapporterats vid mer än ett tillfälle filtrerades fynden så att endast det hösta antalet fåglar vid respektive lokal användes. Därefter har varje högsta antal fåglar/lokal/år summerats till ett totalt antal fåglar/år i hela Sunne kommun. För resultat se figur 5, 7, 9, 11, 13 och 15.

Vid utredningen angående den lokala bevarandestatusen av de rödlistade arterna i tabell 1 fanns inte tillräckligt med data inrapporterat på Artportalen för att få en säker bedömning av statusen i Sunne kommun. Bakgrunden till detta är sannolikt att huvuddelen av arterna räknas som "vanliga fåglar" och då sådana ofta påträffas, slutar ornitologer att rapportera in fynd systematiskt. Rapporteringen är även koncentrerad till vatten, bebyggelse och större vägar, och ett stort mörkertal finns troligen gällande arterna i övriga delar av Sunne kommun där fågelskådare inte vistas i någon nämnvärd omfattning.

Inom Sunne kommun finns två standardrutter som används i projektet Svensk fågeltaxering. Miljön i dessa standardrutter består av blandskog och barrskog/kalhyggen, vilket innebär att ingen av de samtliga sex fågelarter som är föremål för denna utredning vanligtvis påträffas här, eftersom deras typiska miljö utgörs av odlingslandskap eller sjöar. Gulspurv och buskskvätta påträffades i små mängder vid båda rutterna (där gulspurv påträffades två gånger vid varje rutt: 1 ex 1998 och 2000 vid ena rutten, 2 ex 2001 och 1 ex 2009 vid andra rutten). Även om gulspurv och buskskvätta är fågelarter typiska för odlingslandskapet kan de förekomma i andra öppna miljöer som kalhyggen eller myr, och möjligtvis är det i dessa miljöer de har påträffats. En reflektion från Åke Lindström (muntligen 2018) på Svensk Fågeltaxering är att det inte finns kunskap om några lokala förhållanden om varför gulspurv och buskskvätta har minskat i de aktuella standardrutterna, men att det troligtvis beror på att de har blivit mer ovanliga i hela Sverige.

2014 gjordes en sammanställning av resultatet från standardrutterna av Länsstyrelsen Värmland i rapporten "Häckande fåglar i Värmland- Trender för arter och miljöindikatorer baserat på standardruttsdata 1998-2013". I denna sammanställning kan man se i en tidsaxel hur de aktuella arterna har utvecklats utifrån resultatet. För resultat se figur 6, 8, 10, 12, 14

och 16. Datan är en sammanfattning och utvärdering av 34 standarddruttr i Värmlands län och statistiken beräknades enligt metoden TRIM (Trends & Indices for Monitoring data) av Martin Green, Svensk Fågeltaxering, Lunds Universitet. Totalt tog man fram trender för ett 80-tal fåglar i länet 1998 – 2013 med olika tidsperioder. Vid varje graf finns en beskrivning av datan där det inom parentes ses genomsnittligt antal observerade fåglar/år (första värdet), genomsnittlig årlig procentuell förändring av populationsstorlek (andra värdet) och statistisk säkerhet (bokstäver eller asterisk). På y-axeln ses TRIM-index och x-axeln visar årtal.

Slutligen har lokala ornitologen Patric Gullström gjort ett utlåtande för de sex aktuella arterna och hur han upplever att det går för dem i kommunen.

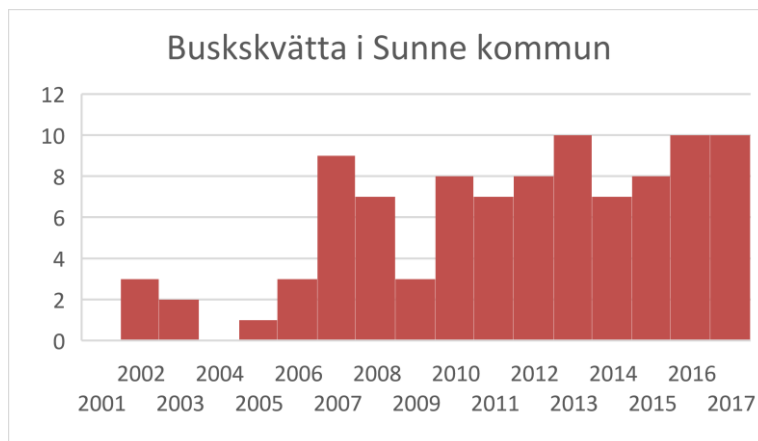
Buskskvätta

Enligt Artportalen (figur 5) har årligen rapporterats cirka 10 häckande par av buskskvätta i Sunne kommun. Buskskvättans biotopkrav, som inkluderar öppen mark såsom odlingsmark, kalhyggen och glest bevuxna myrar, bedöms finnas i relativt riklig mängd i Sunne kommun. Bedömningen görs därför att arten häckar i betydligt större antal än vad information från Artportalen anger.

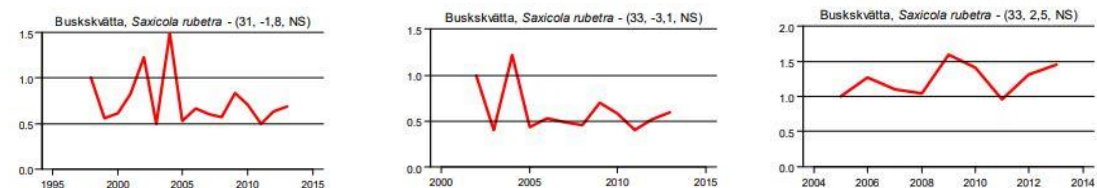
Enligt rapporten från Länsstyrelsen Värmland visar buskskvätta ingen säker populationstrend i länet (figur 6). Till skillnad från andra arter knutna till jordbrukslandskap kan man se att buskskvätta inte har någon statistisk minskande trend (figur 6).

Enligt den lokala ornitologen Patric Gullström är arten relativt stabil i kommunen. Gullström bedömer att det inte sker någon minskning i kommunen utan att det finns normal täthet av buskskvätta.

Sammantaget dras slutsatsen att buskskvätta har en talrik förekomst i Sunne kommun och sannolikt en lokalt gynnsam bevarandestatus.

Figur 5. Maximalt antal inrapporterade häckningar av buskskvätta per år (Artportalen) i Sunne kommun.

Figur 6. Populationstrend i olika tidsintervall för buskskvätta från Länsstyrelsen Värmlands rapport (2014). Årsintervall från vänster till höger: 1998 – 2013, 2002–2013, 2005–2013.

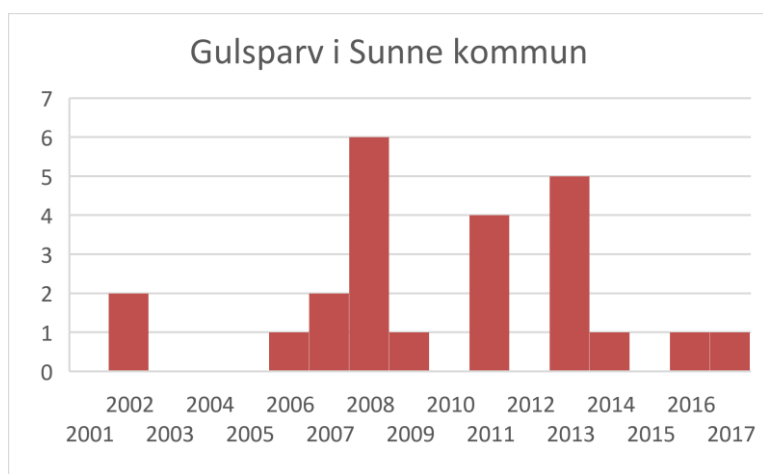
Gulspurv

Enligt Artportalen har antalet häckande gulsparvar varierat över åren (figur 7) där enbart enstaka individer har hittats de senare åren. Gulsparven häckar i öppna miljöer med inslag av träd och buskar, samt kan återfinnas på hyggen och i kraftledningsgator. Häckningsmiljöerna bedöms finnas i stor mängd, men med varierande kvalitet.

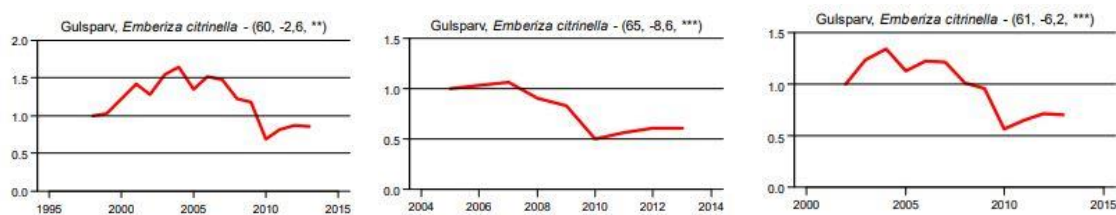
Enligt rapporten från Länsstyrelsen Värmland visar gulsparven en signifikant minskning enligt trendberäkningar. Mellan 1998 och 2013 minskade arten årligen med 2,6%, 2002 – 2013 minskade arten 6,2%/år och 2005 – 2013 minskade arten 8,6%/år (se figur 8).

Den lokale ornitologen Patric Gullström bedömer att arten har minskat i Sunne kommun, liksom i resten av Sverige, där inga vinterflockar längre ses och där den är relativt sparsam under häckning.

Sammantaget dras slutsatsen att gulspurv har en svagt vikande eller stabil talrik förekomst i Sunne kommun men tecken på en populationsminskning försvårar en bedömning kring den lokala bevarandestatusen.

Figur 7. Maximalt antal inrapporterade häckningar av gulspurv per år (Artportalen) i Sunne kommun.

Figur 8. Populationstrend i olika tidsintervall för gulspurv från Länsstyrelsen Värmlands rapport (2014). Årsintervall från vänster till höger: 1998 – 2013, 2002–2013, 2005–2013.

Rosenfink

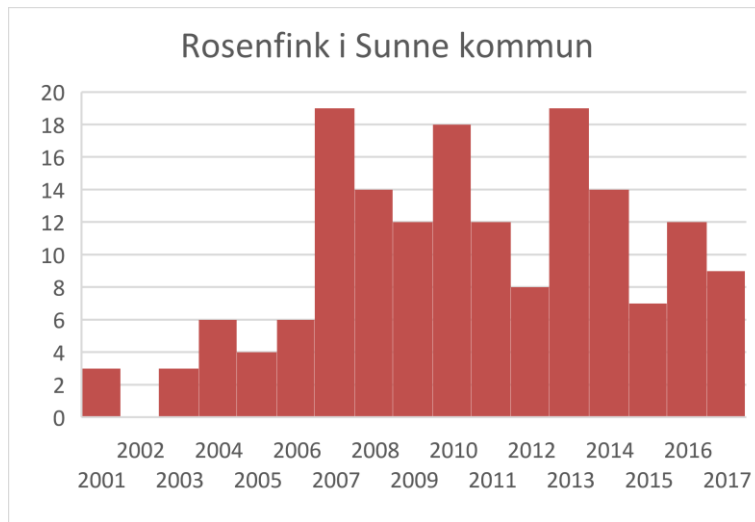
I utdraget från Artportalen har flertalet rosenfinkar rapporterats 2001 – 2017 (figur 10). Antalet häckande fåglar varierar över åren med några toppar på 18 – 19 st. Arten bör vara mer ovanlig än övriga berörda arter och har troligtvis därför bättre dokumenterats. Den komplexa miljön som rosenfinken kräver förekommer på flera ställen i kommunen och arten återfinns på båda sidor av Mellan-Fryken.

Arten har inte bedömts i rapporten från Länsstyrelsen Värmland. Resultatet från Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green, Haas och Lindström 2016) visar från sommarpunktrutter (röd linje) och standardrutterna (svart linje) i hela Sverige (figur 11) att

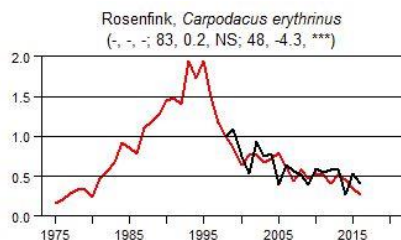
arten inte har någon säker trend i sommarpunktrutten, och en minskande trend i standardrutterna med 4,3%/år. Datan är främst från södra Sverige och reflekterar tillståndet där.

Den lokale ornitologen Patric Gullström menar att arten följer samma mönster som i resten av Sverige, vilket betyder att en minskning har skett även i Sunne kommun.

Sammantaget dras slutsatsen att rosenfink är en årligen förekommande häckfågel i Sunne kommun, men att antalet vissa år är lågt och därför bedöms den lokala bevarandestatusen inte vara gynnsam.

Figur 10. Maximalt antal inrapporterade häckningar av rosenfink per år (Artportalen) i Sunne kommun.

Figur 11. Populationstrend för rosenfink från Svensk fågeltaxering. Årsintervall mellan 1975 - 2016.

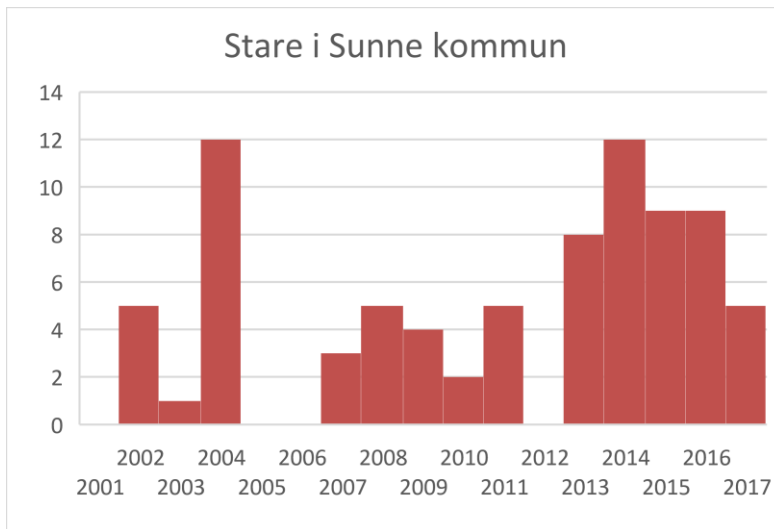
Stare

Enligt resultat från Artportalen varierar antalet storer i Sunne kommun (figur 9). Det har funnits toppar med 12 fåglar, men vissa år har inga individer rapporterats in. Starens häckningskrav på lågväxande och öppna miljöer med hålträd bedöms finnas i relativt riklig mängd. Bedömningen görs därför att arten häckar i betydligt större antal än vad information från Artportalen anger.

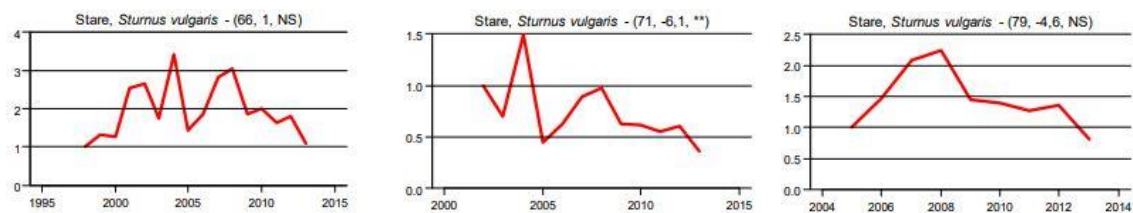
Länsstyrelsen Värmland visar att stare minskade med 6,1 % mellan 2002 – 2013. Övrigt tidsintervall visade ingen säker populationstrend. Starens biotopkrav, vilket är öppna, kortvuxna gräsmarker samt träd med bohål, finns utspridda i landskapet.

Den lokale ornitologen Patric Gullström menar att man staren förekommer sällsynt under häckningstid i Sunne och man ser den knappt. Arten har enligt Gullström minskat mycket och man ser den främst under vår och höst (under flyttningstid).

Sammantaget dras slutsatsen att stare är en årligen förekommande häckfågel i Sunne kommun, men att antalet vissa år är lågt och därför bedöms den lokala bevarandestatusen inte vara gynnsam.

Figur 9. Maximalt antal inrapporterade häckningar av stare per år (Artportalen) i Sunne kommun.

Figur 7. Populationstrend i olika tidsintervall för stare från Länsstyrelsen Värmlands rapport (2014). Årsintervall från vänster till höger: 1998 – 2013, 2002–2013, 2005–2013.

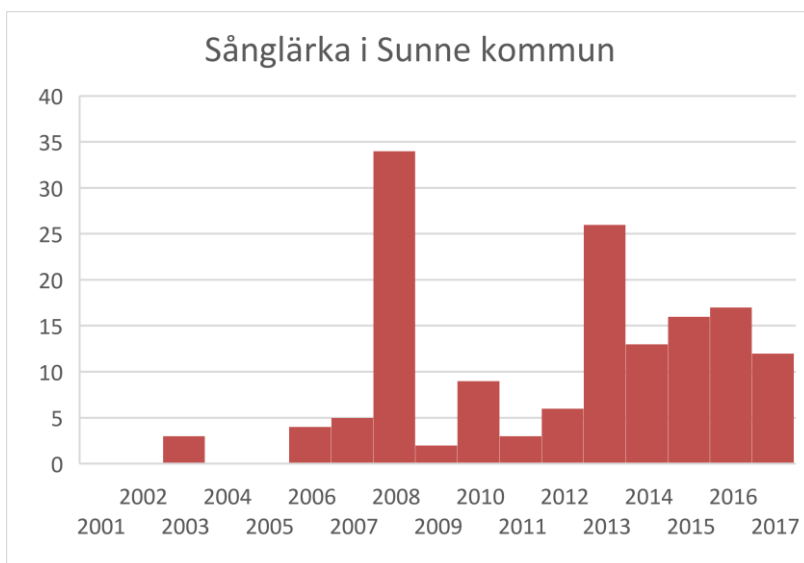
Sånglärka

I utdraget från Artportalen har flera sånglärkor rapporterats in. Det höga antalet 2008 kan vara p.g.a. att fåglarna följde häckningskriterium (spel/sång), men där några individer flög vidare och således inte stannade kvar på plats. Habitatkravet på öppna områden finns i form av några större sammanhängande odlingslandskap i Sunne kommun.

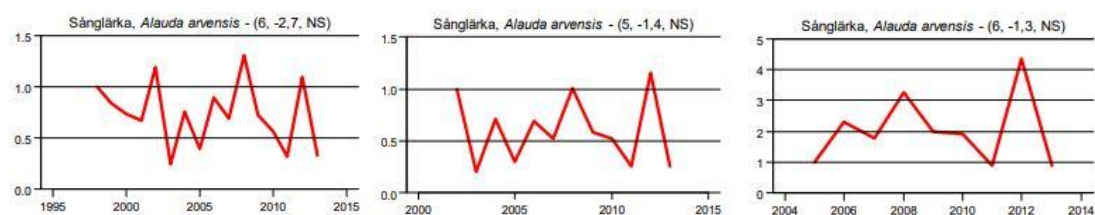
I rapporten från Länsstyrelsen Värmland syns inte någon säker populationstrend. Resultatet kan bero på att få individer observerades vilket var i genomsnitt 5–6 observerade fåglar/år (figur 9).

Den lokala ornitologen Patric Gullström bedömer att sånglärka är en art med relativt stark population i Sunne kommun, främst i Backetjärnområdet. Utanför Backetjärnområdet upplever Gullström att arten har minskat.

Sammantaget dras slutsatsen att sånglärka har en talrik förekomst i Sunne kommun och sannolikt har en lokalt gynnsam bevarandestatus.

Figur 8. Maximalt antal inrapporterade häckningar av sånglärka per år (Artportalen) i Sunne kommun.

Figur 9. Populationstrend i olika tidsintervall för sånglärka från Länsstyrelsen Värmlands rapport (2014). Årsintervall från vänster till höger: 1998 – 2013, 2002–2013, 2005–2013.

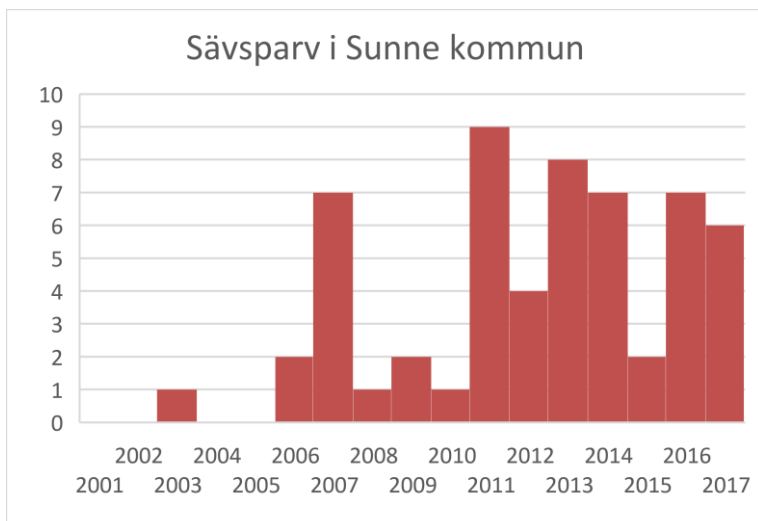
Sävsparv

Enligt utdrag från Artportalen varierar antalet häckande sävsparvar i kommunen (figur 12). Artens krav på b.la. bladvassbälten vid vattendrag bedöms finnas relativt rikligt i Sunne kommun. Bedömningen görs därför att arten häckar i betydligt större antal än vad information från Artportalen anger.

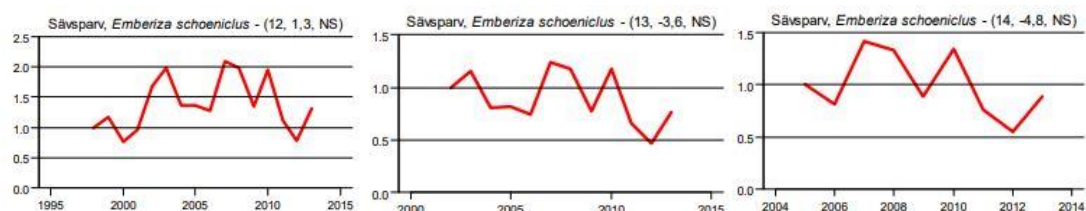
Trendberäkningarna i rapporten från Länsstyrelsen Värmland visar att det inte finns någon säker populationstrend vilket kan bero på det låga antalet individer som genomsnittligt observerats per år (figur 13).

Den lokala ornitologen Patric Gullström uppger att arten aldrig haft någon bra population, i modern tid, i Sunne kommun, och att han ej kan se någon tydlig populationsförändring. Tidigare fanns arten med en större population vid sjön Björken, men de försvann när man restaurerade området för att höja naturvärden.

Den erhållna informationen angående sävsparv är alltför knapphändig för att en bedömning angående artens lokala bevarandestatus ska kunna göras.

Figur 12. Maximalt antal inrapporterade häckningar av sävspurv per år (Artportalen) i Sunne kommun.

Figur 13. Populationstrend i olika tidsintervall för sävspurv från Länsstyrelsen Värmlands rapport (2014). Årsintervall från vänster till höger: 1998 – 2013, 2002–2013, 2005–2013.

Påverkansbedömning

Buskskvätta

Påverkan på habitat

Födosöksområden såsom betesmarkerna runt gården Solbacka kommer att försvinna, men högrötsängerna nära Mellan-Fryken kommer att bestå som lämpligt födosöksområde för buskskvätta. Även boplatsmiljöer kommer att försvinna när de buskrika kantzonerna runt betesmarkerna ersätts av tomtmark.

Påverkan på bevarandestatus

Betesmarker och kantzoner där buskskvätta häckar och födosöker kommer att försvinna, vilket kommer att påverka livsmiljön för uppskattningsvis 3–4 par. Det finns risk för att detta påverkar antalet häckande buskskvätta. Det faktum att det finns lämpliga födosöksområden och häckningsmiljöer i ett stort jordbruksområde runt detaljplaneområdet innebär att det finns goda möjligheter för de påverkade revirerna att utvidgas åt öster. Öster om detaljplaneområdet finns öppna betesmarker med hästar som utgör lämpliga födosöksområden för arten. Utformningen av detaljplanerna bedöms inte påverka den lokala bevarandestatusen eftersom arten är relativt vanligt i kommunen.

Rekommendationer

För att kompensera för de bomiljöer som försvinner då kantmiljöer runt betesmarkerna omvandlas till tomtmark, föreslås att buskrika kantzoner lämnas och/eller skapas så att området även fortsättningsvis kan erbjuda bomiljöer. Buskrika kantzoner föreslås exempelvis

i den sydöstra kanten av detaljplaneområdet samt i anslutning till den fuktiga högrötsängen nära Mellan-Fryken. Vidare föreslås att de två vattenflöden som planeras i öst-västlig riktning genom detaljplaneområdet (figur 2) kantas av flera buskage.

För att kompensera för de födosöksområden som försvinner i och med att betesmarkerna omvandlas till tomtmark rekommenderas att området längst i söder brukas som slåtteräng (ID 5 i figur 4). Vidare bör den fuktiga högrötsängen (ID 4 i figur 4) bevaras. Eventuellt kan en sedimentationsfälla, i form av en mindre damm, anläggas i den östra kanten av högrötsängen där ett vattenflöde planeras att mynna, se figur 2. Detta vattenflöde får gärna översila högrötsängen innan det mynnar i Mellan-Fryken. Om högrötsängen blir ännu fuktigare kan detta minska takten av igenväxning. Återkommande röjningar för att hålla högrötsängen öppen till halvöppen kan vara nödvändigt under vissa år.

Buskskädda vill gärna ha utkiksplatser i form av stolpar m.m. vilka bör utplaceras på strategiska ställen där de smälter in i miljön och där de inte tas över av t.ex. kråkor.

Gulsparv

Påverkan på habitat

Fodosöksområden som betesmarkerna runt gården Solbacka kommer att försvinna vid byggnation. Dock är det troligt att nya kantmiljöer runt tomterna kommer innebära möjligheter till födosök för arten. Även boplatstillmiljöer kommer försvinna när buskrika kantzoner runt betesmarkerna ersätts av tomtmark.

Påverkan på bevarandestatus

Betesmarker och kantzoner där gulsparv häckar och födosöker kommer å ena sidan att försvinna, vilket kommer att påverka livsmiljön för uppskattningsvis 1-2 par. Å andra sidan skapas nya potentiella födosöksmiljöer och boplatser. Det faktum att det finns lämpliga födosöksområden och häckningsmiljöer i ett stort jordbruksområde runt detaljplaneområdet innebär att det finns goda möjligheter för de påverkade revirerna att utvidgas i andra riktningar. Utformningen av detaljplanen bedöms inte påverka den lokala bevarandestatusen eftersom arten är relativt vanligt i kommunen.

Rekommendationer

Föreslagna rekommendationer för buskskädda kommer även gynna gulsparv.

Rosenfink

Påverkan på habitat

De mest lämpliga häckningsmiljöerna för rosenfink är de flerskiktade brynen runt den fuktiga högrötsängen. Dessa miljöer kommer enligt figur 2 inte att påverkas av den planerade byggnationen. Däremot kommer födosöksmiljöer i form av betesmarkerna runt gården Solbacka att försvinna.

Påverkan på bevarandestatus

Arten är fåtalig i hela kommunen och vid inventeringen 2016 påträffades ett häckande par. En del av häckningsområdet kommer att försvinna. Det gäller främst födosöksområden i form av betesmarker. Arten är fåtalig i kommunen och bedöms inte ha en lokalt gynnsam bevarandestatus. Det kan därför inte uteslutas att försvinnande av ett revir påverkar den lokala bevarandestatusen.

Rekommendationer

Den mest lämpliga häckningsmiljön för rosenfinken kommer inte att beröras av bostadsområdena men för att arten ska ha potential att fortsätta häcka är det viktigt att den existerande miljön bevaras och stärks. Detta görs genom att föreslagna rekommendationer för buskskädda följs eftersom åtgärden även kommer att gynna rosenfink.

För att rosenfink ska bestå som häckfågel i området är det även viktigt att det utanför detaljplanområdet fortsätter att råda gynnsamma förhållanden för arten. Detta gäller exempelvis strandmiljöer och lövskogen väster om detaljplanområdet, men även småskaliga odlingslandskapet söder om detaljplanområdet.

Stare

Påverkan på habitat

Födosöksområden såsom betesmarkerna kommer att försvinna till stor del, men de kommer troligtvis att ersättas av gräsmattor med kort vegetation. Boplatsmiljöer försvinner ej om träd i allé vid gården Solbacka tillåts att stå kvar.

Påverkan på bevarandestatus

Arten är fåtalig i hela kommunen och vid inventeringen 2016 påträffades ett häckande par. En del av födosöksområdet kommer att försvinna, men detta bedöms inte påverka arten nämnvärt eftersom betesmarkerna troligtvis kommer ersättas med gräsmattor som utgör potentiella födosöksområden. Därtill ligger ett ridhus med betesmarker inom 600 m från trolig boplats. Eftersom den föreslagna detaljplanen inte bedöms innebära någon betydande påverkan på arten, bedöms inte heller staren lokala bevarandestatus påverkas.

Rekommendationer

Viktigt är att allén vid gården Solbacka, med hålträd, tillåts att stå kvar. För att öka antalet boplatser föreslås det att man sätter upp holkar vid träd på lämpliga platser inom detaljplaneområdet eller i dess närhet. För att stärka populationen ytterligare är det gynnsamt om man har öppna gräsytor där stararna kan födosöka som t.ex gräsmattor. Tillskapandet av en slätteräng (se rekommendationer för buskskvätta) i den södra delen av detaljplaneområdet kommer att öka mängden födosöksområden för arten.

Sånglärka

Påverkan på habitat

Födosöksområde och boplatsmiljöer i form utav åkermark kommer att försvinna för sånglärka.

Påverkan på bevarandestatus

Arten påträffades 2016 mellan två åkrar i den norra delen av detaljplansområdet, och det är osäkert var arten häckar. Det är också osäkert hur arten påverkas av den föreslagna detaljplanen. Utformningen av detaljplanen bedöms dock inte påverka den lokala bevarandestatusen eftersom arten är relativt vanligt i kommunen.

Rekommendationer

Inga åtgärder kan göras inom området. För att gynna populationen på lokal nivå rekommenderas lärkrutor i omgivande åkermark men även att diken och ruderatmark (t.ex. vägkanter) där arten tros häckar, slås sent (efter maj).

Sävspurv

Påverkan på habitat

Några lämpliga habitat för sävspurv bedöms inte påverkas av föreslagen detaljplan.

Påverkan på bevarandestatus

Arten bedöms inte vara beroende av habitat inom detaljplaneområdet och därför påverkas inte den lokala bevarandestatusen av arten i någon nämnvärd omfattning.

Rekommendationer

Inga förslag.

Slutsats

Ecocom's bedömning gällande arter som skyddas enligt artskyddsförordningen är att flera av arterna är minskande och tillhör den grupp av arter som är knutna till jordbrukslandskapet och som även är nationellt minskande. Dock är huvuddelen av arterna fortfarande vanliga fåglar. Den föreslagna detaljplanen påverkar flera av arternas födosöksområden och boplatsmiljöer. Om Ecocom's formulerade rekommendationer följs bedöms dock inte de aktuella fågelarternas lokala bevarandestatus påverkas på något betydelsefullt sätt.

Referenser

Litteratur

- ArtDatabanken 2016a. *Artfakta Saxicola rubetra Buskskvätta*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102995> Hämtad 13-02-18
- ArtDatabanken 2016b. *Artfakta Emberiza citrinella Gulsparv*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/103055> Hämtad 13-02-18
- ArtDatabanken 2016c. *Artfakta Carpodacus erythrinus Rosenfink*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/103051> Hämtad 13-02-18
- ArtDatabanken 2016d. *Artfakta Sturnus vulgaris Stare*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/103037> Hämtad 13-02-18
- ArtDatabanken 2016e. *Artfakta Alauda arvensis Sånglärka*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102979> Hämtad 13-02-18
- ArtDatabanken 2016f. *Artfakta Emberiza schoeniclus Sävsparv*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/103057> Hämtad 13-02-18
- Ecocom AB. 2016. Inventering av naturvärden och fåglar vid Torvnäs/Solbacka i Sunne kommun. Ecocom AB
- Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2017. *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2016*. Rapport, Biologiska institutionen, Lunds Universitet. 84 pp.
- Lindström, Å. 2018. Svensk fågeltaxering. Muntlig referens hämtad 16-02-18
- Länsstyrelsen Värmland. 2014. Häckande fåglar i Värmland Trender för arter och miljöindikatorer baserat på standarddruttsdata 1998-2013.
- Länsstyrelsen Värmland. 2018. Granskningsyttrande: Detaljplan för Torvnäs 1:11 m.fl. Torvnäs och Solbacka, Sunne kommun.
- Naturvårdsverket. 2009. Naturvårdsverket, 2009a. Handbok för artskyddsförordningen: Del 1-fridlysning och dispens. Naturvårdsverket, Stockholm
- Naturvårdsverket. 2016a. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/Tillstandet-i-Sveriges-natur/>
- Naturvårdsverket. 2016b. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Rattsfall/Vindkraft/Avsiktligt-i-4--artskyddsforordningen--tillampning-i-exemplet-vindkraft/>

Naturvårdsverket. 2017. <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/arter-naturtyper-statusrapport/>

Sunne kommun. 2017. Detaljplan för Torvnäs 1:11 mfl. Granskningshandling

Datakällor

Artportalen och Obsdatabasen. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://www.artportalen.se>